

Citation style

Hlavačka, Milan : recension de : Milena Lenderová / Martina Halířová / Tomáš Jiránek, Vše pro dítě! Válečné dětství 1914-1918, Praha : Paseka, 2015, dans : Český časopis historický, 2016, 3, p. 855-856, DOI: 10.15463/rec.334779203

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ve švédské monarchii jsou podány zjednodušeně a bez hlubšího porozumění.

Autor neumí švédsky, takže se nemohl opřít o kvalitní životopisy a studie švédských autorů (J. Almén, T. Blom, S. Boberg, E. G. Geijer, Y. Hauge, T. T. Höjer), ani o švédské nevydané či vydané prameny. Soudě podle seznamu literatury na konci knihy, Elbl vycházel z českých, anglosaských a francouzských zdrojů. Poněkud zavádějící je ovšem například položka RUSSELL Lord z Liverpoolu, *Bernadotte: maršál Francie a král Švédska*, London 1981. Proč Elbl chybně přepsal autorovo jméno a proč překládal název knihy, která vyšla pouze anglicky?

V poslední kapitole se autor na dvaceti pěti stránkách z celkových téměř šesti set (589) věnuje vládě Karla XIV. Jana. V textu je jeho jméno přepisováno podivně jako „Karel Johann XIV.“, autor si plete „komorníky“ s komořímí, nejvyššího dvorského maršálka s „dvorním velkomaršálem“, „agenty“ s diplomaty, „prince“ s knížetem. Tvrdí také, že se Vasovci v Norsku „nikdy netěšili velké podpore“, což ani nemohli, neboť tam nikdy nevládli. Norsko bylo ke Švédsku formálně připojeno za vlády Karla XIII., který pocházel z holštýnsko-gottorpské dynastie. Připomeňme, že Vasovci vymřeli v 17. století. Autor také nezná tituly švédské aristokracie.

Je chvályhodné, že má kniha obrazovou přílohu, ale problém je její kvalita. Řada obrázků je nekvalitních, připojený rodokmen v angličtině, je bez uvedení zdroje okopírován z jiné knihy. V knize nejsou uvedeni recenzenti ani zodpovědný redaktor.

Elblova kniha nesplnila očekávání čtenářů, že se jim do rukou dostane poutavý příběh jednoho z nejúspěšnějších mužů napoleonské éry. Místo toho mají další

z mnoha popularizujících kompilací o válčení na přelomu 18. a 19. století.

František Stellner –
Šárka Stellnerová

19. a 20. století

Milena LENDEROVÁ – Martina
HALÍŘOVÁ – Tomáš JIRÁNEK
Vše pro dítě! Válečné dětství 1914–1918
Praha, Paseka 2015, 280 s.,
ISBN 978-80-7432-499-4.

Monografie čerstvě ověřená cenou Magnesia litera za rok 2015 konceptuálně rozvíjí sociálně historického bádání o dějinách dětství. Pokud dojde k propojení tohoto historiografického trendu s jedinečnou historickou situací, v daném případě první světovou válkou, vznikne velmi zajímavý a podnětný text, který může oslovit i širokou veřejnost. Metodologické prokřížení dětství s válkou pak přináší velké množství témat a badatelských postupů. Záleží na zkušenosti a připravenosti autorského týmu, jak s touto nabídkou naloží.

Milena Lenderová a její tým si kromě obecného úvodu, jenž charakterizuje proměnu každodenního života v českých zemích během světové války, vybral šest nosných témat, které tvoří samostatné kapitoly: Jsou jimi dětská válečná každodennost, válka a škola, děti jako válečná pracovní síla, limity válečné sociální péče, výživa a zdraví dětí a děti bez domova, tedy děti internované, vězněné a uprchlé. Samozřejmě se jedná o pochmurné bádání a ještě smutnější čtení, které je ale napsáno čtivě, obsáhle a velmi detailně. Vyplyvá z něho, že děti se staly navzdory propagandistické devize „Vše pro dítě“ součástí nejen

všeobecné mobilizace zdrojů a pracovní síly, ale i předmětem zotročení, hladovění a násilí. Na příkladu vztahu státu, obce a společnosti k dětem lze asi opravdu nejúčinněji demonstrovat všeobecný úpadek mravů, nastolení primitivní ideologizace války (hlavně ve škole) a etablování filozofie přežití za všech okolností.

Právě v této době materializace smrti, keřasení, respektive státního nezvládnutí zásobování obyvatelstva potravinami, rekvírování neevidovaných a „nadbytečných“ potravin, chaosu, dvojí morálky, rozpadu měšťanských životních hodnot, urychlovaných maturit, předstíraného (žlutočerného) vlastenectví, militarizace hospodářství a dopravy a také přesunu bohatství z města na venkov a následného zchudnutí středních tříd vzniklo v české společnosti něco, co nás (kromě zjednodušení kuchařských receptů) doprovází dodnes. Milena Lenderová to nazývá kulturou dvojí tváře či řeči, nebo kulturou

komunikační schizofrenie, popřípadě zcela obecně „nebezpečím slov“. Tato označení v sobě skrývají jak státně byrokratické tažení vůči českému verbalizovanému vlastenectví a nacionalismu v českojazyčných školních učebnicích, tak i zamlčování pravého smýšlení v rodině před učitelem.

Kromě těchto podnětných zjištění monografie přináší zajímavé poznatky z oblasti občanské aprovizací svépomoci (České srdce, Vojenský vdovský a sirotčí fond, veřejné vývařovny), ale předkládá také důkazy o vzrůstajícím strachu a nenávisti společnosti vůči hlavně židovským uprchlíkům z Haliče. Otevřenou zřejmě zůstane otázka, zda první světová válka představovala nejen pro vnímání postavení dětí ve společnosti tak výraznou cézuru, jak se podnes domníváme. Nicméně: „Hranice mezi dospělostí a dětstvím, mezi světem násilí a světem, který ho měl být ušetřen, se stala propustnou“ (s. 189).

Milan Hlavačka